

Yhteenveto Saaristomeren hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksesta saaduista lausunnoista ja palautteista

Saaristomeren hoito- ja käyttösuunnitelma oli nähtävillä 20.5.–30.6.2024 välisenä aikana. Suunnitelmaluonnoksesta saatiin kaikkiaan 38 lausuntoa tai palautetta. Saadut lausunnot ja palautteet sidosryhmittäin on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Saapuneiden lausuntojen määrä.

Taho	Kpl
Kunta/kaupunki	1
Muu viranomainen	7
Kalastus- ja metsästystahot	7
Muut yhdistykset ja seurat*	15
Yksityishenkilöt	8

**luonnonsuojelu-, kylä- ja harrastusyhdistykset*

Viranomaisten ja kunnan lausunnoissa hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet nähtiin pääosin hyvinä kansallispuiston luontoarvojen turvaamiseksi, luontomatkailun ja kävijäkokemuksen kehittämiseksi sekä virkistys- ja luontomatkailukäytön luontovaikutusten ehkäisemiseksi. Suunnitelmassa tunnistettiin alueen keskeisimmät arvot ja esitetty vyöhykejako nähtiin edistävän tavoitteita ja ottavan huomioon alueen luontoarvot. Viranomaiset painottivat lausunnoissaan luontoarvojen seurannan sekä haittojen ehkäisyn ja minimoimisen tärkeyttä. Esitetyistä toimenpiteistä eniten kritiikkiä herätti harmaahylkeen metsästyksen salliminen kansallispuiston alueella. Lisäksi monissa lausunnoissa nostettiin tarve sekä esittää että taata Metsähallitukselle riittävät resurssit hoito- ja käyttösuunnitelman toteutukseen.

22.4.2025

MH 3758/2024

Viranomaisten lisäksi virkistyskäytön ja kasvavan luontomatkailun vaikutuksista luontoarvoihin olivat huolissaan monet yhdistykset ja järjestöt. Vaikka virkistyskäytön ja matkailun nähtiin tuovat alueelle merkittäviä tuloja, oltiin huolissaan sen vaikutuksista mm. vesistöihin, linnustoon ja muihin tärkeisiin luonto- ja kulttuuriarvoihin. Luontoasioiden parissa toimivat järjestöt toivoivat lausunnoissaan aiempaa tiiviimpää yhteistyötä Metsähallituksen kanssa lajistoseurantojen ja luonnonhoitotöiden suhteen. Lajistoseurantojen toteuttamiseksi Metsähallituksen saaristossa sijaitsevia tukikohtia toivottiin seurojen ja järjestöjen käyttöön, jotta tärkeää dataa saataisiin myös tulevaisuudessa kerättyä. Hoito- ja käyttösuunnitelman asetettuihin toimenpiteisiin ja tunnistettuihin arvoihin suhtauduttiin pääosin positiivisesti, vaikka osassa lausunnoista kritisoitiinkin sitä, miksei hoito- ja käyttösuunnitelmassa ollut otettu kantaa kohteiden ja hoitotoimien arvottamiseen ja priorisointiin, joka katsottiin puutteelliseksi. Lausunnonantajat kokivat, että hoito- ja käyttösuunnitelma jäi monelta osin liian yleispiirteiselle tasolle. Tämän lisäksi erätalouden toimenpiteet jakoivat seurojen ja järjestöjen mielipiteitä.

Erätalouden toimenpiteistä eniten kritiikkiä keräsivät harmaahylkeen, merihanhen ja peurojen metsästys. Monet luonnonsuojelun parissa työskentelevistä seuroista ja järjestöistä lausuivat, ettei harmaahylkeen metsästys kuulu kansallispuistoon, sillä se sekoitetaan helposti itämerennorppaan ja pyyntiaika osuu keväällä lintujen pesintäaikaan. Merihanhen metsästykselle taas ei löydetty perusteluita hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Peurakantojen hävittämiseen luonnonsuojelualueilta toivottiin voimakkaampaa ja selvempää tahotilaa konkreettisine toimenpiteineen. Metsästysseurat näkivät peurojen metsästyksen tuovan alueelle paljon elinvoimaisuutta ja tuloja, jonka vuoksi peurakantoja ei tulisi suojelualueilla hävittää. Peurakantojen kokonaan hävittäminen nähtiin näivettävän entisestään saariston metsästyskulttuuria, joka metsästysseurojen lausuntojen mukaan on valmiiksi jo kuihtunut väestön ikääntymisen ja saaristosta pois muuttamisen vuoksi. Monet muut seurat kritisoivat Metsähallituksen tarvetta elvyttää alueen metsästyskulttuuria, joka lausuntojen mukaan on nykyisin pitkälti hupimetsästystä, kun aikaisemmin se on ollut osa saaristolaisten elinkeinoa. Lisäksi suunnitelman puutteeksi nähtiin, ettei siinä ollut yksityiskohtaisesti otettu kantaa suojelualueilla ei-metsästettäviin lajeihin kuten esimerkiksi nisäkäspedot.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt erätalouden toimenpiteet saivat kuitenkin pääosin positiivista palautetta metsästä- ja kalastusseuroilta. Lausunnoissa harmaahylje ilmennettiin kalatalouden suurena uhkana, ja sen metsästyslupaa toivottiin laajennettavan ulkopaikkakuntalaisille. Kalatalouden toisena merkittävänä uhkana mainittiin merimetso, jolle toivottiin myös metsästyslupaa. Kalataloutta koskevat tavoitteet nähtiin pääosin hyvinä, mutta osittain riittämättöminä kalatalouden ja kalastuskulttuurin elvyttämisen kannalta. Monet seuroista ja järjestöistä pitivät pienpetopyyntejä (minkki, supikoira, kettu) ja peurojen hävittämistä tärkeinä toimenpiteinä saariston luontoarvojen säilyttämisen kannalta.

22.4.2025

MH 3758/2024

Yksityishenkilöiden antamat palautteet käsittelivät laajasti hoito- ja käyttösuunnitelman eri osa-alueita, mutta etenkin sen tavoitteita ja esitettyjä toimenpiteitä. Palautetta annettiin mm. Utön telttailualueen puuttumisesta suunnitelmasta sekä tarpeesta lisätä opastekylttejä ja muuta informointia saarille. Telttailualueen lisäksi Utön saarelle toivottiin lisättäväksi tukevaa infrastruktuuria, jotta tasapuolinen luontomatkailu olisi saarella mahdollista. Suunnitelmasta annetuissa palautteissa ilmeni myös paikallisten tahto aikaisempaa tiiviimpään yhteistyöhön ja osallistamiseen.

Kaiken kaikkiaan lausuntojen perusteella hoito- ja käyttösuunnitelmassa on tunnistettu alueen tärkeimpiä arvoja ja uhkia, vaikka sen rakenne koettiin hankalalukaiseksi ja siitä oli vaikea tunnistaa priorisoinnit ja linjaukset. Suunnitelman rakenteen selkeyttämisen lisäksi Metsähallitukselta pyydettiin linjausta uuden ennallistamisasetuksen huomioimisesta osana hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukaisesta Natura-arvioinnista

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoi hoito- ja käyttösuunnitelman erillisessä Natura-vaikutusten arvioinnista antamassaan lausunnossa 30.10.2024 (VARELY/3338/2024), että arviointi on pääosin asianmukaisesti laadittu. Arvioinnissa olisi kuitenkin voitu tarkemmin avata, mihin arvioinnin luontotyyppitiedot perustuvat. Merkittävyyden arvioinnin osalta ELY-keskus katsoi, että ei ole asianmukaista käyttää Södermanin ja Byronin 2000-luvun alun vaikutusarviointiaasteikoita. Natura-arvioinneissa vaikutuksen merkittävyyttä arvioidaan luonnonsuojelulakiin perustuvalla kaksiportaisella asteikolla ei merkittävää heikennystä – merkittävä heikennys.

ELY-keskus katsoi, ettei harmaahylkeen metsästyksestä aiheutuvat vaikutukset olleet asianmukaisesti arvioitu arvioinnissa. Arvioinnissa ei ollut tietoja lajin nykyisestä kannasta, eikä arvioinnissa ollut tarkemmin arvioitu, minkälainen vaikutus metsästyksellä on kannalle. Arvioinnissa oli myös hyvin epävarmaa, kuinka paljon lupia määrällisesti voidaan myöntää. Harmaahylkeen metsästykseen liittyen olisi lisäksi tullut arvioida mahdollisia vaikutuksia muille luontoarvoille, esim. linnustolle. Yhteisvaikutusten osalta olisi arvioinnissa tullut paremmin huomioida myös jo olemassa olevaa toimintaa. Esimerkiksi Jurmon muu polkuverkosto ja sen aiheuttamaa kulutusta Jurmolla esiintyville luontotyypeille ei ollut arvioitu yhteisvaikutuksena arvioidun polun vaikutuksen kanssa. Yhteisvaikutusten osalta olisi myös tullut paremmin arvioida Saaristomeren kävijämäärän lisäyksen vaikutukset Natura-alueisiin.

Edellä mainittujen puutteiden takia, jossa korostuu hylkeiden metsästyksen vaikutusten arviointi ja yhteisvaikutusten arviointi, lähinnä Jurmon osalta, ELY-keskus katsoi, ettei Saaristomeren

(FI0200090/FI0200164) Natura-alueen suojeluperusteena olevia luontoarvoja merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ole luotettavasti poissuljettu kyseisessä Natura-arvioinnissa, ja Natura-arviointia tulee täydentää tältä osin. Täydennykset tehtiin alla kuvatun mukaisesti ja ELY-keskus katsoi 20.2.25 annetussa lausunnossaan (VARELY/3338/2024) täydennetystä Natura-vaikutusten arvioinnista muutokset ja esitetyt lieventämistoimet riittäviksi.

Lausuntojen ja palautteiden perusteella hoito- ja käyttösuunnitelmaan tehdyt muutokset

Lausuntojen ja palautteiden perusteella suunnitelmaa päivitettiin seuraavalla tavalla:

Suunnittelualueen kuvaus ja suunnittelutilanne

Lisätty perustietojen yhteenvedoon lause "Saaristomeri on globaalisti ainutlaatuinen matalan meren, pienten saarien ja saaristojen muodostuma, jota ei tässä laajuudessa tavata muualla maailmassa". Täydennetty suunnitelmaan saarien nimien kohdalle sijaintia tarkentavan määritelmän siltä osin, kun HKS-tietojärjestelmän merkkimäärät ovat sen sallineet. Tehty korjauksia Puolustusvoimien vuokra-alueiden tietojen osalta. Täsmennetty suunnitelman tiivistelmään, että hoito- ja käyttösuunnitelma esittää Metsähallituksen yhteensovittaman tahtotilan alueen hoidosta ja käytöstä.

Keskeiset suojelu- ja käyttöarvot sekä uhkat

Täsmennetty lomakkeelle 11 kirjausta valkohätä- ja kauriskantojen poistotavoitteesta. Lisätty uhkakuvauksen yhteenvedoon harmaahylkeen kalastukselle aiheuttamista haitoista.

Käytön ohjauksen linjaukset ja luonnonvarojen käyttö

Seilin saariston luonnonsuojelualueen järjestyssääntöä täsmennettiin leiriytymisen ja pyöräilyn osalta. Saaristomeren kansallispuiston ja Seilin saariston luonnonsuojelualueen järjestyssääntöjä muutettiin tulenteon kirjauksen osalta poistamalla maininta risukeittimistä. Suunnitelman lomakkeelle 17 liikkumista ja leiriytymistä käsittelevään kohtaan tarkennettiin tilapäistä leiriytymistä, Saariston kansallispuistossa, Seilin saariston luonnonsuojelualueella sekä muilla alueilla, jotka kuuluvat suunnittelualueeseen.

Luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelun toimenpiteet

Suunnitelmaan lisätty EU:n ennallistamisasetuksesta, joka astui voimaan elokuussa 2024 ja sen toimeenpanosta ja huomioinnista Metsähallituksen hallinnoimilla suojelualueilla lomakkeen 4 yhteenvetoon ja lomakkeen 14 toimenpiteiden kuvauksiin.

Maaluonnonsuojelu

Suunnitelmaan täsmennettiin tarkemmin Saaristomeren luonnonsuojelualueille laaditusta luonnonhoidon kokonaissuunnitelmasta (Metsähallitus 2021) ja sen merkityksestä luonnonhoitoa edellyttävien kohteiden hoidon arvottamisessa ja priorisoinnissa. Lisäksi hoito- ja käyttösuunnitelman liitteisiin lisättiin luonnonhoidon yleiskartat.

Vieraspetojen poiston toimenpiteen kuvaukseen lisättiin maininta Biodiversea-hankkeessa laaditusta pyyntisuunnitelmasta, joka ohjaa alueella pienpetojen torjuntatyötä sekä tieto, että pienpetopyyntien tulokset julkaistaan vuosittain Metsähallituksen luontoon.fi-sivustolla.

Suunnittelualueen laidunaluevuokrasopimuksien määrät ja pinta-alat suojelualueittain päivitettiin ajantasaisiksi lomakkeelle 10.

Toimenpiteen "Talkootyön, ympäristökasvatuksen ja sidosryhmien tutkimus/seurantatyön turvaaminen ja kehittäminen" kuvaukseen lisättiin kirjaus: Metsähallitus luo toimintatavan ja pelisäännöt vapaaehtoistyöhön liittyvästä tukikohtien yhteiskäytöstä ja tiedottaa sidosryhmiä niiden valmistuttua (lomake 14). *Kulttuuriperintö*

Erillistä kulttuuriperinnön nykytilan kuvauksen liitettä (7) ja suunnitelmaa täydennettiin mm. puuttuvien suojelutietojen osalta, joita saatiin Museovirastolta ja Varsinais-Suomen ELY-keskukselta. Lisäksi liitteeseen ja suunnitelmaan täsmennettiin inventointien tilanteesta ja kohteiden arvottamisesta, joka Metsähallituksessa on laadittu valtakunnallisesti. Lähdeluetteloon lisättiin Metsähallituksen julkaisu "Kulttuuriperinnön kuva 2023. Viestintään liittyvää toimenpidettä täydennettiin kulttuuriperinnön huomioivaksi (lomake 15).

Meriluonnonsuojelu

Meriluonnon nykytilaa kuvannutta liitettä 6 päivitettiin ajantasaisilla Luonnonvarakeskuksen kalakantojen tiedoilla sekä Suomen meriympäristön tila 2024 -arvion tiedoilla. Lisäksi merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman mukaisten seurantalinjojen toimenpiteen kuvaukseen (lomake 14) lisättiin tieto seurantaohjelman seuraavasta julkaisuvuodesta. Täsmennetty itämerennorppien suojelun tilaa parantavaan toimenpiteeseen selvyiden vuoksi tahot, jotka yleisesti vastaavat Itämeren hyljekantojen hoidosta ja seurannasta ja että Suomen merihyljekantojen hoidon

22.4.2025

MH 3758/2024

linjaukset esitetään Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelmassa. Merellä tapahtuvien öljyvahinkojen haittavaikutusten minimoimiseen tähtäävään toimenpiteeseen lisätty täsmennys viranomaisista, jotka vastaava öljyntorjunnasta.

Erätalous

Metsästys

Korjattu metsästysvuokrasopimusten lukumääriä. Täsmennetty lomakkeelle 8 suunnittelualueen metsästyspainetta ja metsästysvuokrasopimusten jakautumista suunnittelualueen eri luonnonsuojelualueilla ja kansallispuistossa. Lomakkeen 8 metsästystaulukkoon lisätty maininta, että yleiset vesialueet ovat nähtävissä liitekartassa 4 Suunnittelualueen sijainti ja maankäyttö. Lisätty metsästysvuokrasopimusten päivittämistä koskevaan toimenpiteen kuvaukseen, että päivitysten yhteydessä on tarkoitus testata pakollista saalisilmoitusvelvollisuutta, joka sidotaan metsästysvuokrasopimuksiin. Tämä koskee erityisesti niitä riistalajeja, jotka kuuluvat lakisääteisen saalisilmoituksen piiriin. Harmaahylkeen metsästyksen mahdollistamista kuvaavaan toimenpiteeseen lisätty, että henkilökohtaisesti myönnettävissä luvissa edellytetään saalisilmoitusvelvollisuutta.

Erillistä Natura-arviointia on harmaahylkeen metsästyksen vaikutusten osalta päivitetty VarsinaisSuomen ELY-keskuksen erillisen lausunnon (VARELY/3338/2024) mukaisesti, joka edellytti arvioon tarkempia tietoja harmaahylkeen lukumääristä alueella ja metsästyksen vaikutuksesta harmaahyljekantaan ja linnustoon. Lisäksi erillistä Natura-arviointia täydennetty Luonnonvarakeskuksen lausunnon mukaisesti harmaahylkeen ja itämerennorpan esiintymisalueiden päällekkäisyydestä ja lajintunnistuksen haasteista ja sen muodostamista riskeistä itämerennorpan kannan suojelulle. Jotta harmaahylkeen metsästyksen haittoja muille luontoarvoille voidaan minimoida, hylkeenmetsästyksen lupia ei myönnetä hoito- ja käyttösuunnitelmassa linjatuille liikkumisrajoitusalueille, itämerennorpan tärkeille elinalueille eikä tärkeille lintusaarille lintujen pesimäaikaan 1.4.–31.7. aikavälillä. Luonnonvarakeskuksen pyynnöstä harmaahylkeen lentolaskennan ajankohta 15.5.–6.6. jätettiin myös metsästyksen ulkopuolelle, jotta sen häiriötön toteutus voidaan turvata. Tehdyssä tarkastelussa varmistettiin, että mahdollisia harmaahylkeen metsästysalueita myös esiintyy näiden ulkopuolella. Saaristomeren hoidon- ja käytön suunnitelman välitarkastelun yhteydessä n. 5–6 v. päästä tehdään tarkastelu saalislupien määrästä ja siitä, että onko sallittuja metsästysalueita syytä päivittää siihen mennessä karttuneen luontotiedon pohjalta. Nämä Natura-vaikutusten arviointiin kirjatut linjaukset on täydennetty myös hoito- ja käyttösuunnitelman erätalouden toimenpiteisiin kohtaan 16.

Kalastus

Suunnitelman kalastoon ja saalistilastoihin liittyviä tietoja korjattu ja päivitetty lausunnoissa esiin tulleiden tietojen ja lähdeaineistojen mukaisesti. Lisätty lomakkeelle 16 selkeyden vuoksi, että

22.4.2025

MH 3758/2024

"Kuntalaisuuteen tai mökkikiinteistöjen omistukseen sidottavien kalastuslupien muutos ei koske kalastusvuokrasopimusalueita". Lisätty suunnitelmaan, että Metsähallitus osallistuu vakiintuneena kalakantojen hoitotoimenpiteenä vuosittain Åbolands fiskarförbundin koordinoimiin siianpoikasten vapautuksiin Korppoon-Houskarin-Iniön Kalatalousalueella Korpoströmissä ja Kemiönsaaren-Särkisalon Kalatalousalueella Dragsfjärdissä. Korjattu ja täydennetty ammattikalastukseen liittyviä tietoja. Suunnitelmaan täydennetty toimenpiteen "Kutualueiden kunnostus ja luonnonkalakantojen säilyttäminen elinvoimaisina" kuvaukseen kalatalousalueet yhdeksi nimeltä mainituksi yhteistyökumppaniksi. Korjattu kalastusalue kalatalousalueiksi (lomake 18).

Vyöhykejako

Lisätty lomakkeelle 13A-C, että suunnittelualueesta Gyltö, Utö ja Örö kuuluvat Puolustusvoimien suoja-alueisiin, joilla tietty toiminta kuten ankkurointi ja laitesukellus edellyttävät aluevalvontalain (755/2000) 17 § mukaisia lupia Puolustusvoimilta.

Käytön ohjauksen toimenpiteet ja hallinto

Täydennetty toimenpiteiden "Merkitsemme kansallispuiston rajat ja liikkumisrajoitusalueet maastoon" ja "Suojelu- ja rajoitusalueiden rajat merikortteihin, elektronisiin karttoihin ja retkikartalle" kuvauksia ja otsikointia. Lisäksi toimenpiteiden "Tapahtumaluvat ja maanomistajan suostumukset" ja "Selvitetään suojeluun varattujen alueiden perustamisen edellytykset" kuvauksiin maininnat tarvittavien viranomaisten ja sidosryhmien osallistamisesta.

Erillinen Natura-vaikutusten arviointi

Erillistä Natura-vaikutusten arviointia täydennettiin luontotyyppitietojen taustoilla. Lisäksi arvioinnin vaikutusarvioinnin asteikkoa muutettiin (poistettiin Södermanin ja Byronin 2000-luvun vaikutusarviointi). Myös yhteisvaikutusten arviointia täydennettiin kauttaaltaan, mutta etenkin Jurmon osalta. Jurmoon lisättiin myös hoito- ja käyttösuunnitelmaan toimenpide, jolla lisätään maastomerkintöjä ja opasteita variksenmarjadyynin lähelle.

Käyntimäärien seurannan osuutta täydennettiin tarkemmin käyntimäärien arvioimisella. Metsästyksen liittyvät muutokset on kuvattu yllä erätalouden osuudessa.